
Fauna in het rivierengebied: morfodynamiek in de Millingerwaard biedt kansen voor veel diersoorten

1 juni 2013, Marieke de Lange

Met dank aan

Projectteam

- Jinze Noordijk
- Marijn Nijssen
- Gilbert Maas
- Sabine van Rooij
- Claire Vos
- Bart Makaske
- E.v.a. binnen EIS, Alterra en Bargerveen

OBN begeleidingscie

- Harrie Hekhuis
- Johan Bekhuis
- Frank Saris
- Jaap Bouwman

Aanleiding studie

- Behoeftte vanuit beheer aan adviezen voor inrichting
- Rivierverruiming zo uitvoeren dat fauna meer kansen krijgt
- Meerwaarde resultaten voor hele rivierengebied

Karakteristieke rivier fauna

- Veel soorten maken gebruik van de uiterwaarden
- Onvoorspelbare inundatie werkt op 2 manieren:
 - het aanwezige habitat
 - een soort moet (als populatie) inundatie overleven
- 120 soorten benoemd als karakteristiek voor Nederland

Onderzoek gericht op

- Inventariseren huidige knelpunten
- Gebruik maken van binding soort aan landschap
- Maatregelen om knelpunten op te heffen

Aanwezige habitat

- Gevormd door de rivier
- Aanwezige vegetatie (presentatie Rotthier)
- Oppervlakte en samenhang
- Variatie aan habitattypen

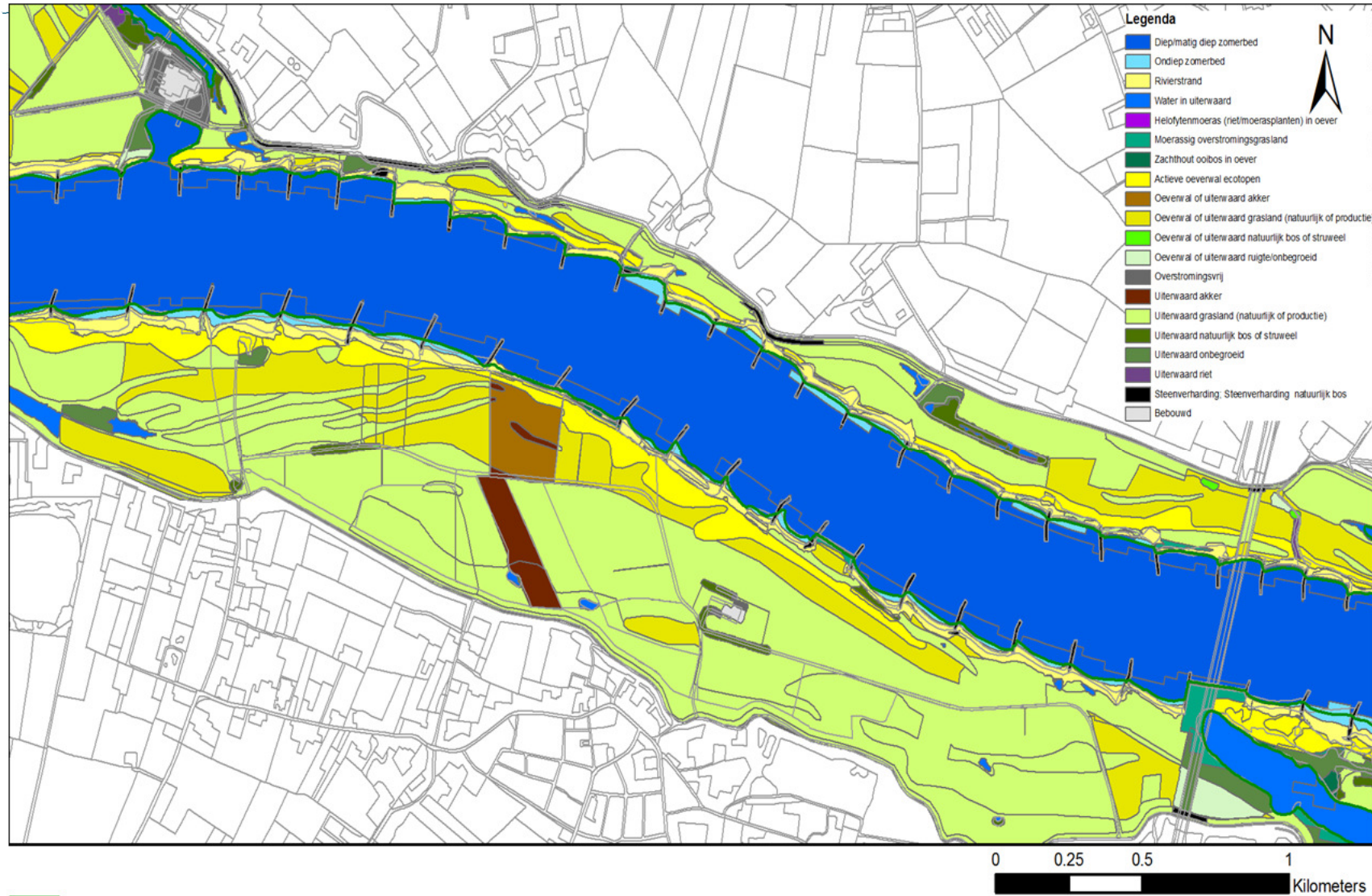
Knelpuntanalyse

- 17 soorten in detail onderzocht
 - Selectie soorten op basis van soorteigenschappen
- Voor 2 studiegebieden
 - IJssel
 - Waal
- Ecofysiotoopkaarten ontwikkeld
- Per soort en gebied omgezet in habitatgeschiktheidskaart
- Knelpunten per soort
- Opschalen

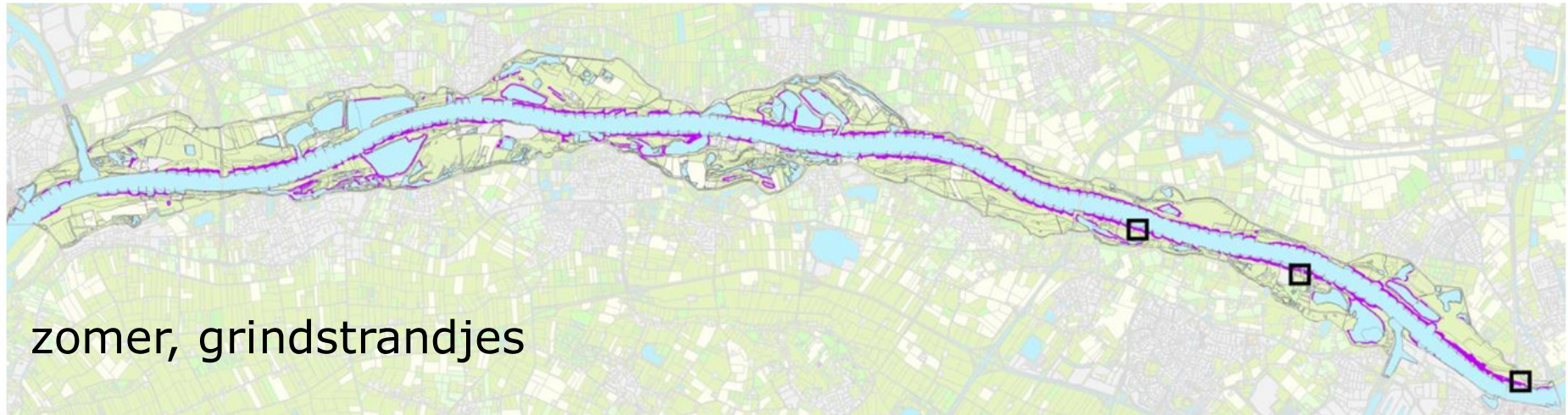
17 soorten

- Knotwilgslak
- Gaffelibel
- Rivierrombout
- Grindwolfspin
- Bruin blauwtje
- Roodrandzandbij
- Zomers doflijfje
- Knoflookpad
- Rugstreeppad
- Ringslang
- Bever
- Waterspitsmuis
- Oeverzwaluw
- Roerdomp
- Grauwe gors
- Blauwborst
- Zwarte ooievaar

Ecofysiotoopkaarten

Grindwolfspin habitatgeschiktheidskaarten met werkelijke verspreiding

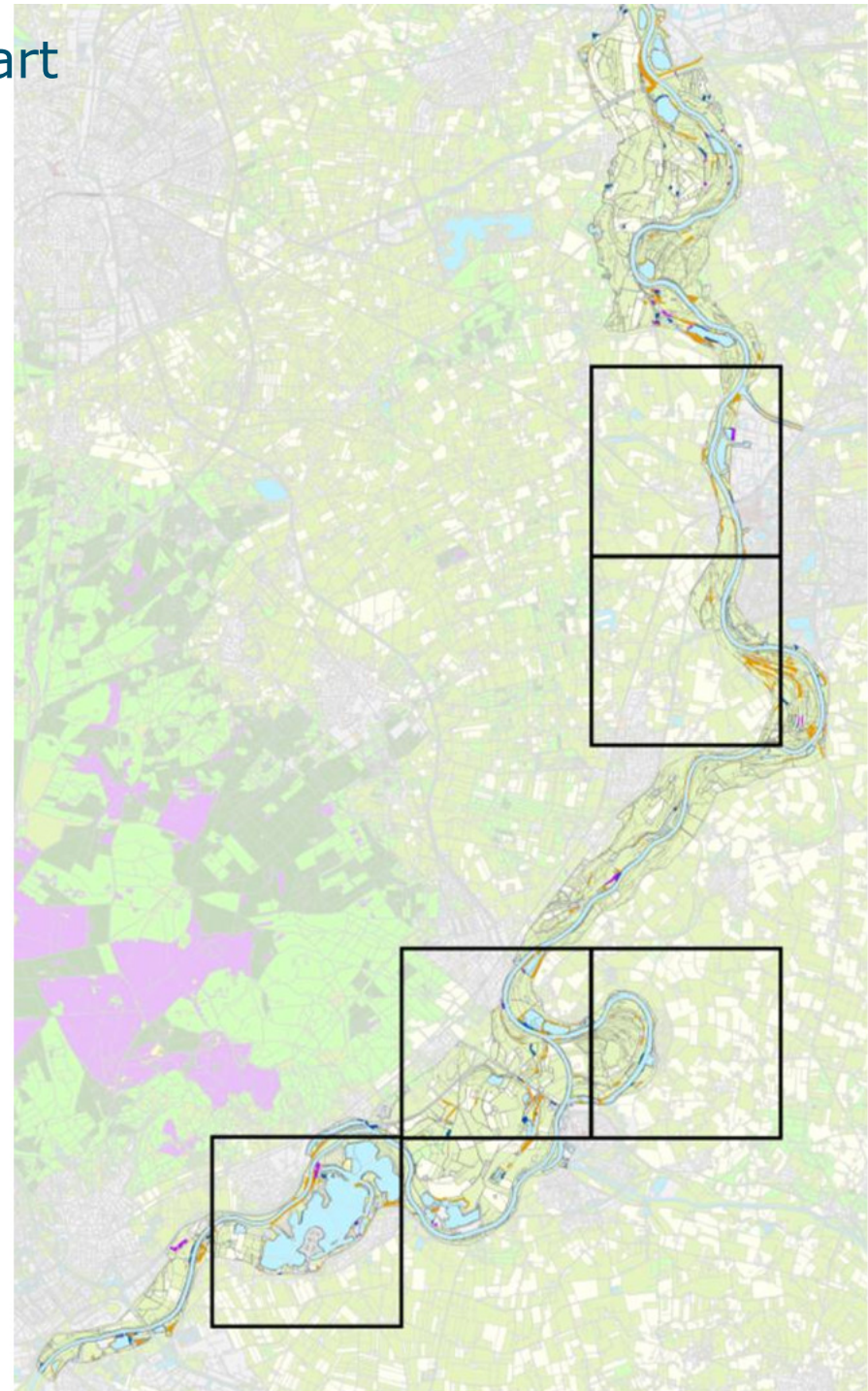

Legenda	
	Nauwelijks geschikt
	Matig geschikt
	Zeer geschikt

Blauwborst habitatgeschiktheidskaart met werkelijke verspreiding

Legenda

- Nauwelijks geschikt
- Matig geschikt
- Zeer geschikt

Knelpunten onvoldoende habitat

Geselecteerde soorten	Te weinig hydrologisch laag-dynamische milieus moeras - rivier oever	Te weinig sedimentafzettingen Grind, oeverwal, zand	Te weinig ooibos / ruigte	Onvoldoende kwaliteit
bever ringslang waterspitsmuis				
zomers doflifje				
grindwolfspin				
roodrandzandbij				
knotwilgslak				
bruin blauwtje roerdomp grauwe gors blauwborst oeverzwaluw zwarte ooievaar				
gaffelibel rugstreepad knoflookpad				

Knelpunten heterogeniteit

	Ecofysiotopen						
Hydrodynamiek	hoog	hoog	hoog	hoog	laag	geen	geen
Morfodynamiek	hoog	hoog	hoog	laag	laag	laag	geen
	stromend water	vaak overstroomde oever	actieve oever wal	vaak overstroomde uiterwaard	weinig overstroomde uiterwaard	hoogwater-vrije plekken	binnendijks
gaffelibel							
grindwolfspin							
roodrandzandbij							
knoflookpad							
rugstreepad							
ringslang							
waterspitsmuis							
zwarte ooievaar							

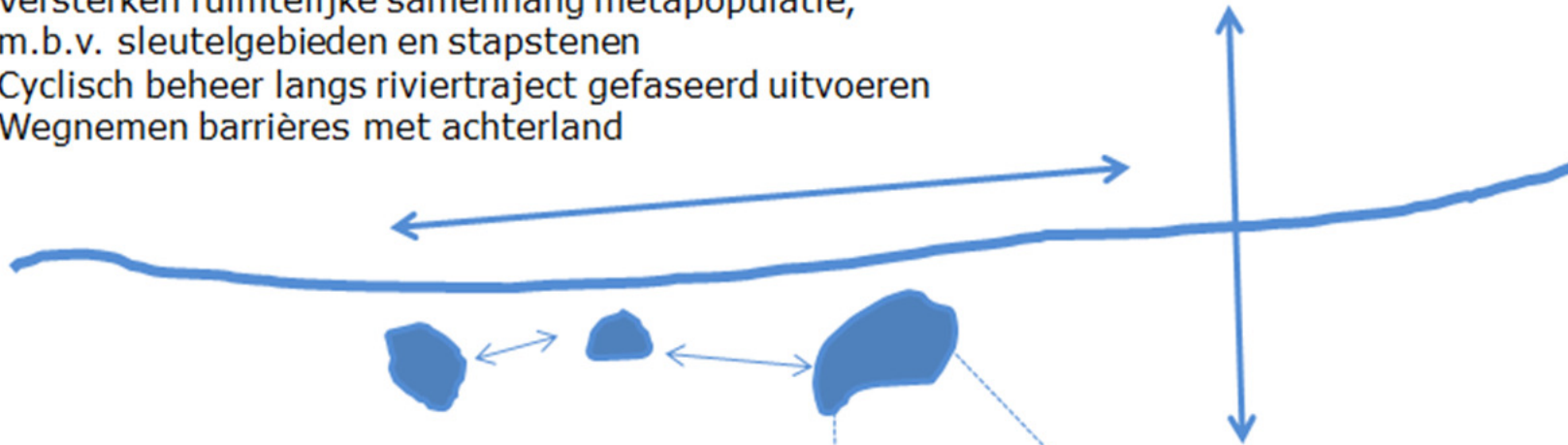
Opschalen knelpunten

- Onvoldoende oppervlak en samenhang
 - Laagdynamische natte zones
 - Schrale, zandige plekken (veel morfodynamiek)
 - Moerasbos
- Onvoldoende kwaliteit
 - Vermesting
 - Waterkwaliteit
- Onvoldoende variatie in habitats
 - Specifieke combinaties
 - Hoogwatervrije vluchtplekken
 - Verbinding met binnendijks

Adviezen voor inrichting en beheer

Op riviertrajectschaal:

- Vergroten areaal
- Versterken ruimtelijke samenhang metapopulatie, m.b.v. sleutelgebieden en stapstenen
- Cyclisch beheer langs riviertraject gefaseerd uitvoeren
- Wegnemen barrières met achterland

Op uiterwaardschaal:

- Ontsteningen en/of weghalen zomerdijk voor meer morfodynamiek
- Streven naar volledige natuurlijk vegetatie gradiënt in uiterwaard
- Vergroten oppervlakte gewenste habitats
- Zorgen voor hoogwatervrije vluchtplaatsen
- Tegengaan verzuivering a.g.v. vermesting
- Binnendijks oplossingen zoeken

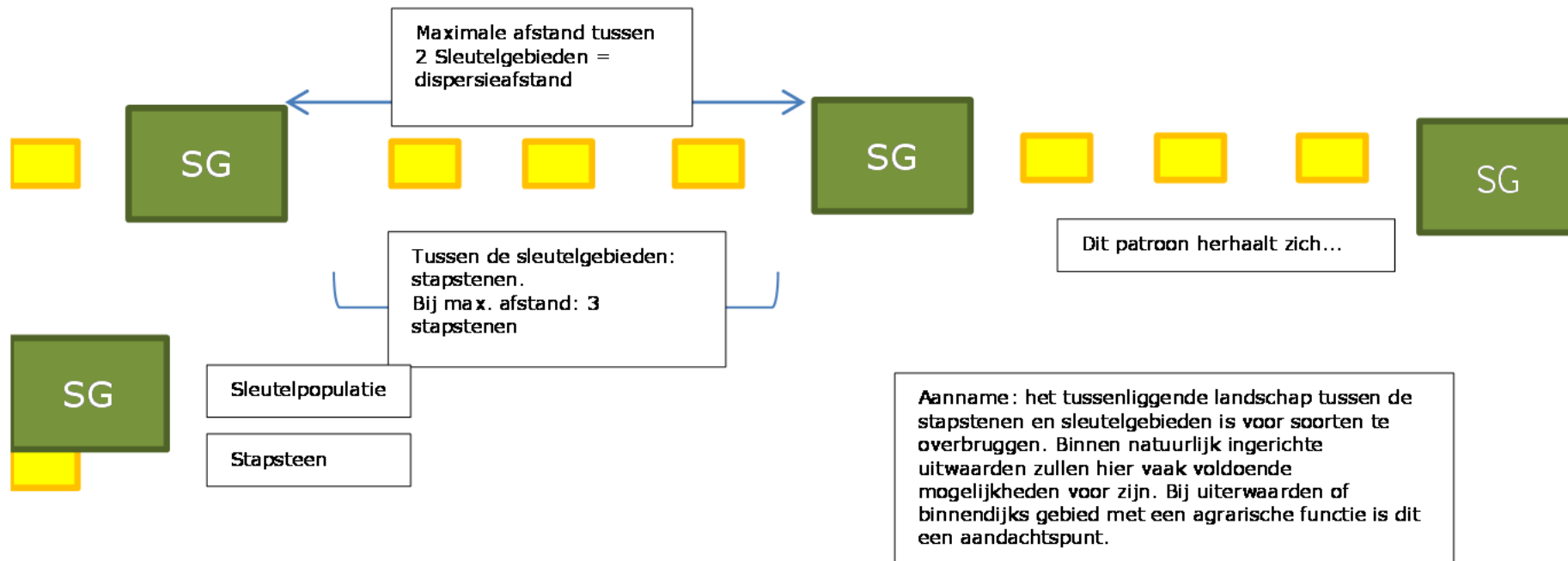

Gebruik van voorbeeldsoorten

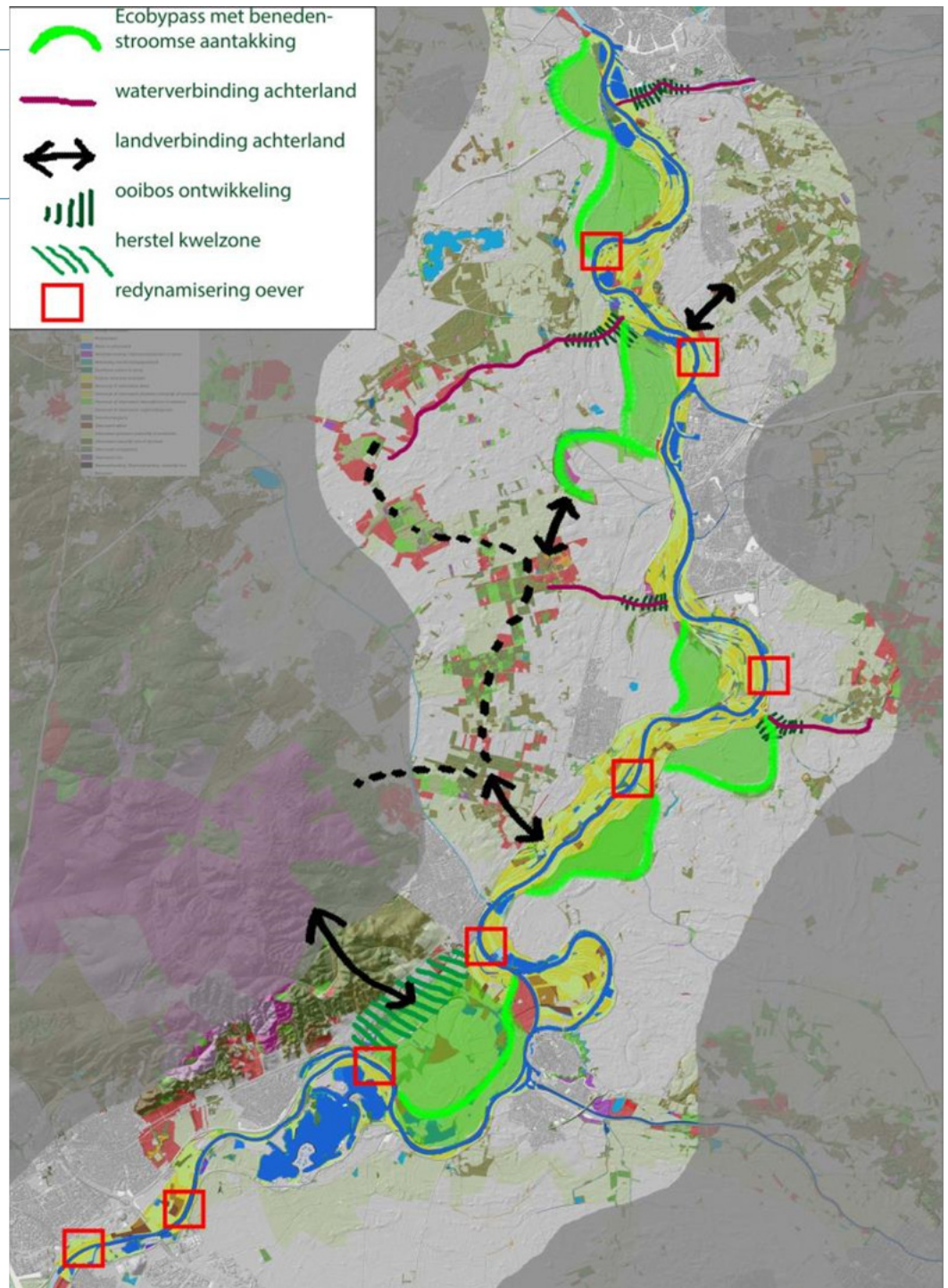
- Grindwolfspin
- Bever
- Roerdomp
- Knoflookpad
- Gaffellibel

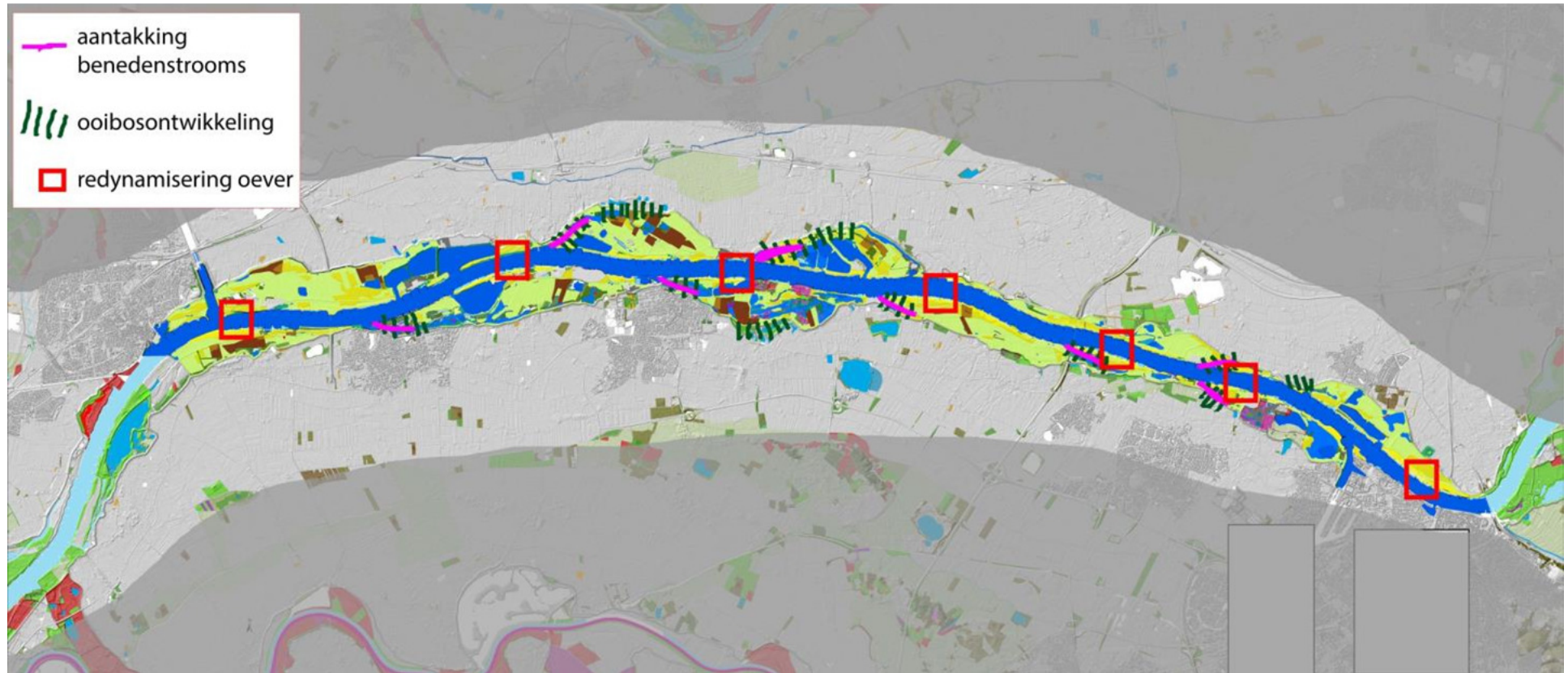
Inrichting: benodigd oppervlak en afstand

Kansenkaart IJssel

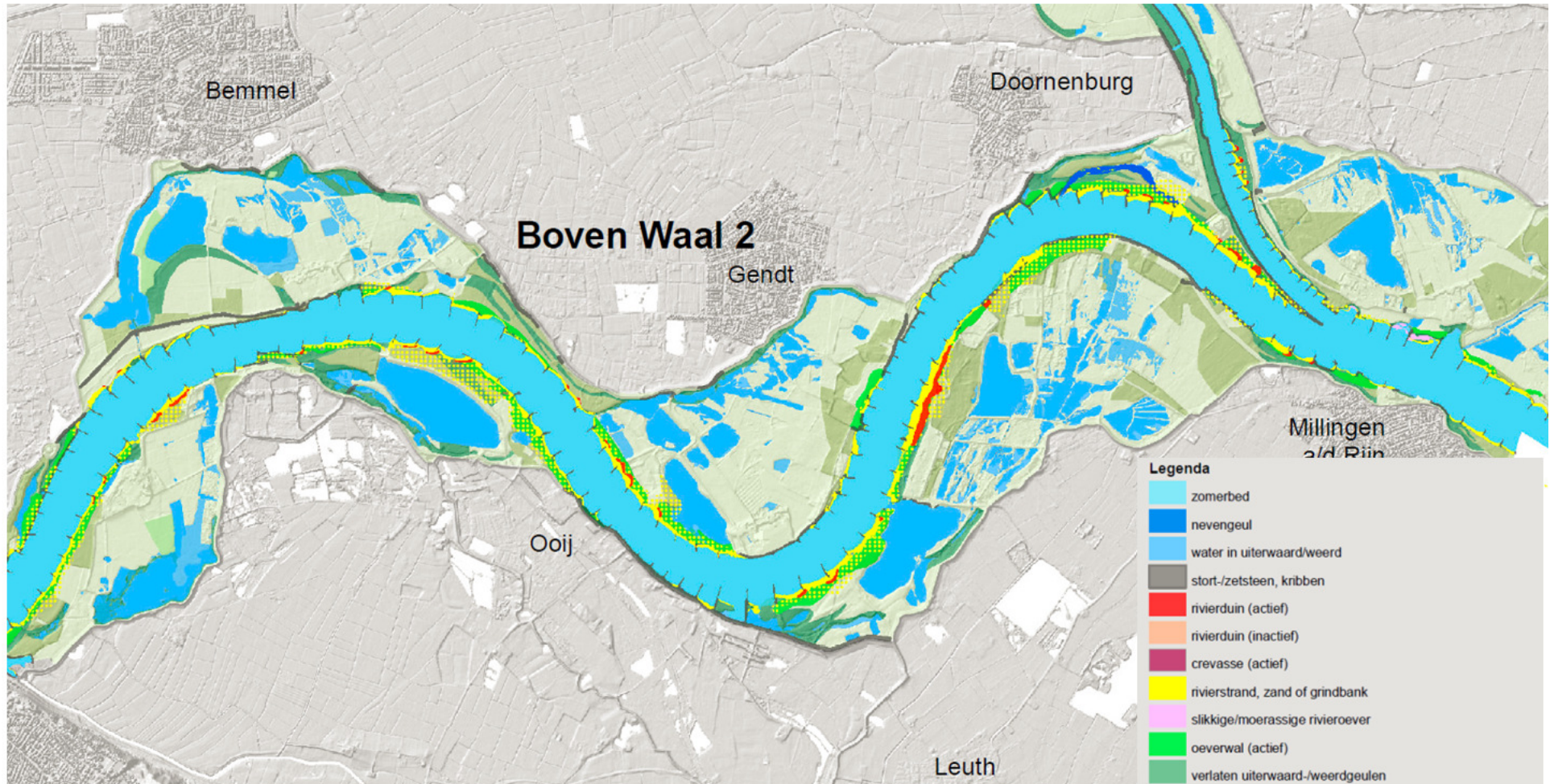
Kansenkaart Waal

Millingerwaard

Millingerwaard fysiotopten

Veel soorten in Millingerwaard

Aantal waargenomen soorten in 2012

- 13 zoogdieren
- 163 vogels
- 5 amfibieën
- 25 dagvlinders
- 38 libellen
- 16 sprinkhanen en krekels
- 36 wespen, bijen, mieren
- 95 kevers
- 21 overige geleedpotigen

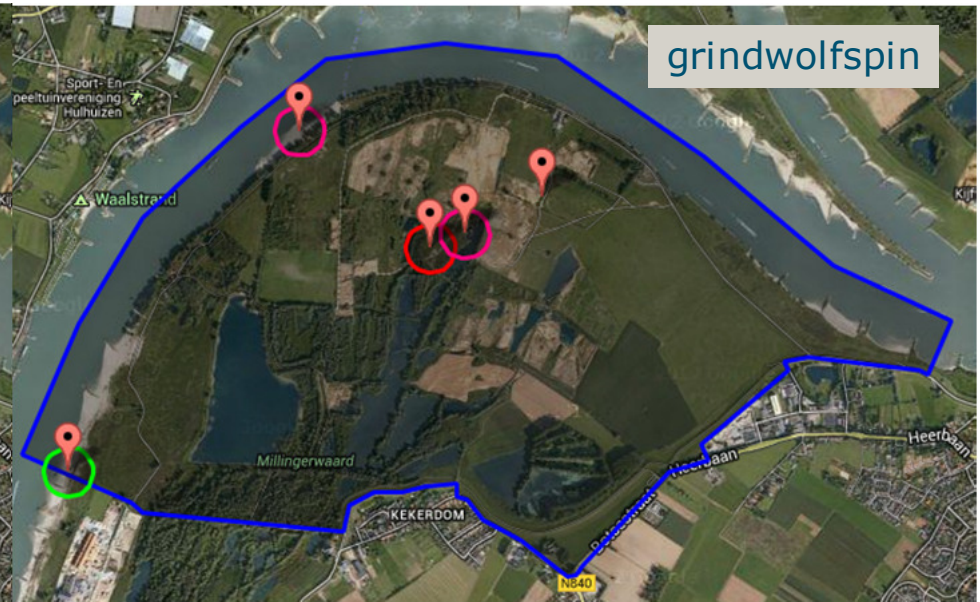
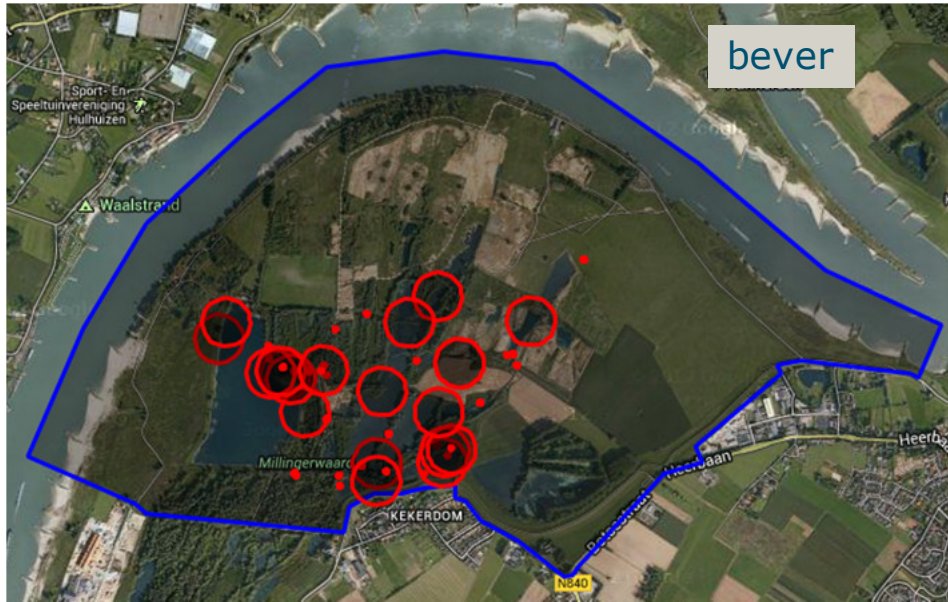
Voorbeeldsoorten in de Millingerwaard?

- Bever
- Grindwolfspin
- Roerdomp
- Knoflookpad
- Gaffelibel

Voorbeeldsoorten in de Millingerwaard

- ✓ Bever
- ✓ Grindwolfspin
- ✓ Roerdomp
- Knoflookpad
- Gaffelibel

Waarnemingen 2012 (waarneming.nl)

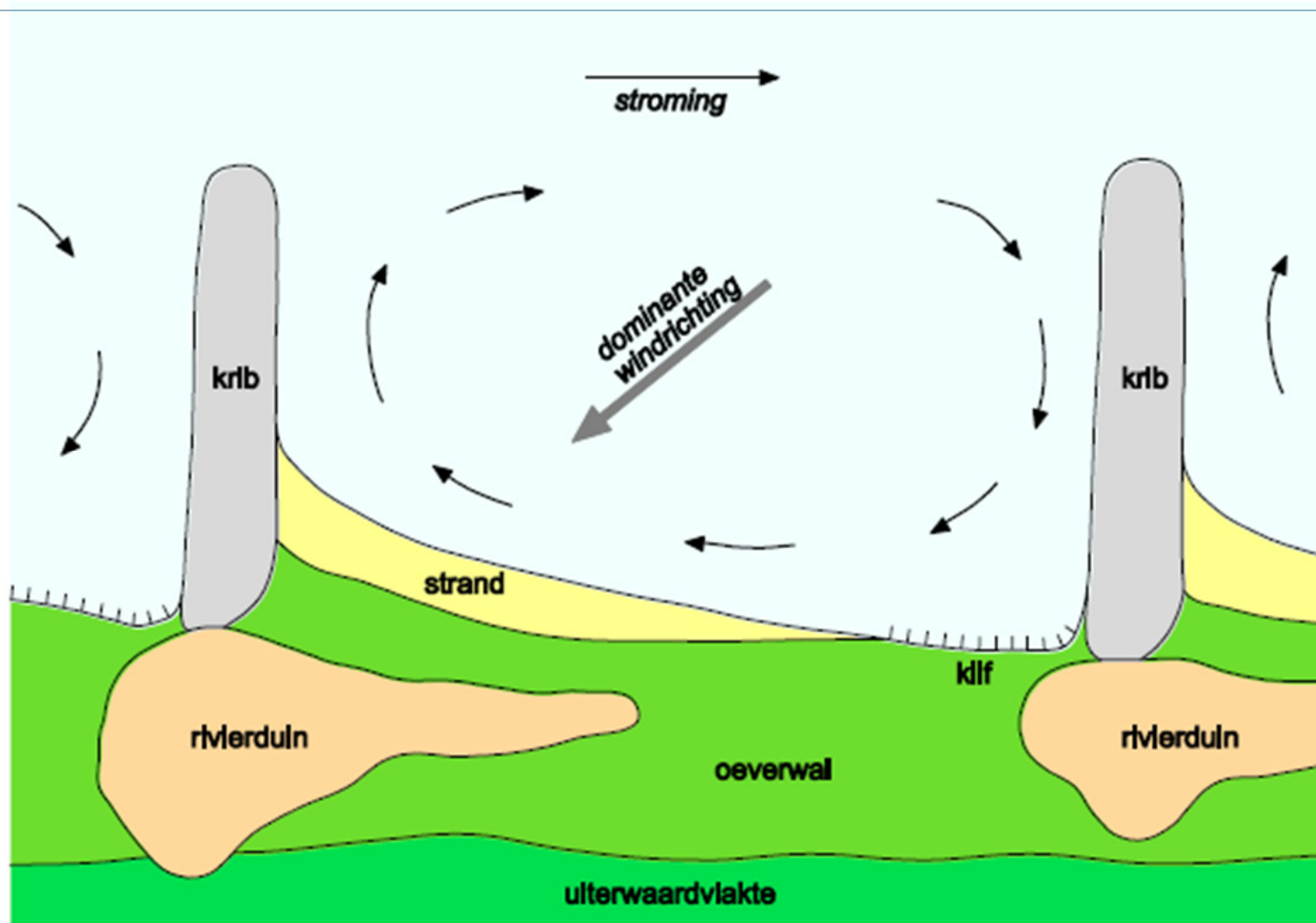

En nu naar buiten ...

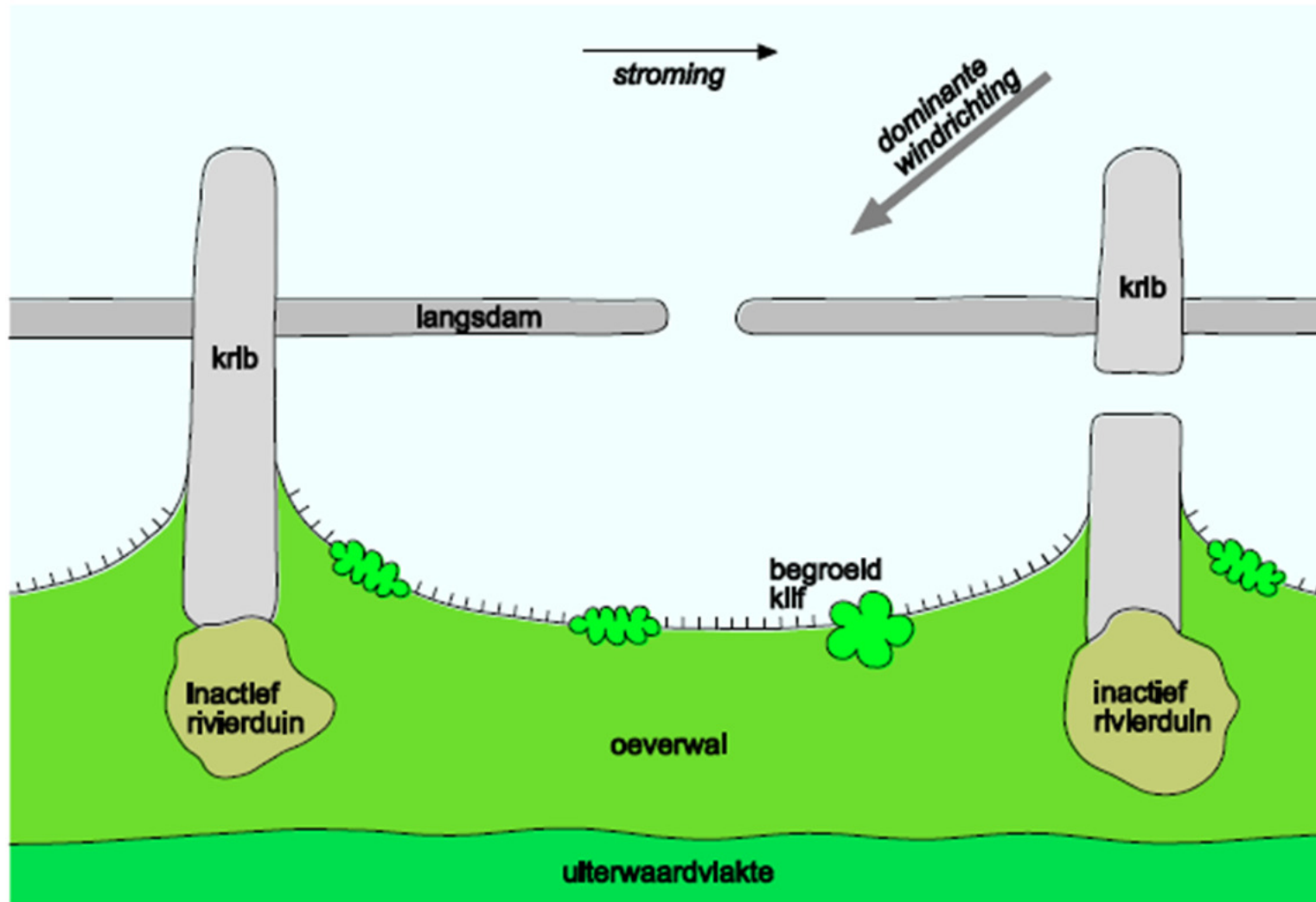

ALTERRA
WAGENINGEN UR

Rivierduinen bij kribvakken

Effect langsdammen

Toepassen in de praktijk

ALTERRA
WAGENINGEN UR

Tekstslide

- Regel 1
 - Niveau 2
- Regel 2
 - Niveau 2
 - Niveau 2
 - Niveau 3
 - Niveau 3
- Regel 3
- Regel 4

Karakteristieke fauna

- 120 soorten benoemd als karakteristiek
- Inundatie
 - bepaalt de variëteit aan habitats
 - soort moet inundatie op populatieniveau kunnen overleven
- Knelpunten en kansen dus via 2 routes
 - abiotische condities en processen
 - eigenschappen van soorten

Beeldvullende foto met titel

Tussen- of eindslide

Tekst

